

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Ústav dějin křesťanského umění
Církevní a obecné dějiny

PhDr. Jaroslav Mrňa

Farní kroniky jako pramen církevních a sociálních dějin
na příkladu pamětních knih farností v děkanství
velkomeziříčském

Doktorská disertační práce

Školitel práce: **doc. PhDr. Tomáš Petráček, Ph.D., Th.D.**

Konzultant: **doc. PhDr. Zdeněk Hojda, CSc.**

Úvod

Farní kroniky jsou ego-dokumenty, které nám vyprávějí dějinný příběh života ve farnosti. Ukrywají v sobě nesmazatelný odkaz jednotlivých duchovních správců, jenž je mnohdy jedinou dochovanou stopou myšlenek a činnosti jich samotných. Kromě jejich mentality a vzdělání se v jednotlivých záznamech odráží také společenský diskurs, který je více či méně ovlivňoval. Farní kroniky nesloužily jen pro zápisy společenských a církevních událostí během roku, ale také pro hospodářské záznamy benefícia, inventáře farního kostela – filiálních kostelů – kaplí a farního mobiliáře, informace o počtu duší, výčty biskupů a kněží, apod. I přes toto své důležité poslání však stále unikají zájmu moderní historiografie. K problematice farních kronik existují pouze dílčí časopisecké studie, souhrnná monografie v českém i zahraničním prostředí stále chybí.

Cíl disertační práce

Cílem disertační práce poukázat na nezastupitelnou roli farních kronik při rekonstrukci církevních dějin nejnižších institucí římskokatolické církve. Práce má přinést první ucelený pohled na problematiku existence farních kronik a jejich využití pro moderní historickou práci na poli církevních a sociálních dějin.

Metodika zpracování disertační práce:

Hlavním tématem disertační práce je problematika vedení farních kronik a jejich využití pro moderní historickou práci na poli církevních a sociálních dějin. V souvislosti s rozsahem i mezioborovým přesahem samotného tématu farních kronik nebylo úmyslem autora podat zcela vyčerpávající informace k dané problematice, ale nabídnout možnosti a otevřít otázky k dalšímu studiu pamětních knih ve farnostech, jež často unikají zájmu badatelů. Úvodní část přináší možný pohled na farní kroniky jako narativního pramene zasazeného do širšího dějinného vývoje české a částečně světové historiografie s přihlédnutím na jejich uměleckou hodnotu a funkci pamětní i úřední knihy. Vzhledem k nedostatku literatury, jež by se věnovala problematice pamětních knih farností, byly základním pramenem pro studium samotné farní kroniky, z nichž byl vybrán reprezentativní vzorek 915 pamětních knih k analýze i komparaci (metoda sondy). Snahou autora byla volba exemplářů pamětních knih z různých farností české a moravské církevní provincie tak, aby bylo možné vytvořit komplexní analýzu jejich vedení v jednotlivých diecézích. Výsledkem heuristiky pramenů v archivních fondech tuzemských i zahraničních církevních institucí je pak přehled různých norem a instrukcí pro zřízení i správu farních kronik. Pro ilustraci jejich možného využití k historické práci byl vybrán další reprezentativní vzorek, tentokrát pamětních knih farností velkomeziříčského děkanství. Cenné a dosud u většiny kronik nepublikované údaje posloužily k rekonstrukci vývoje jednotlivých farností na území děkanátu Velké Meziříčí. Samotné pamětní knihy byly také podrobeny částečnému diplomatickému rozboru vnějších i vnitřních znaků, z něhož byla na závěr provedena souhrnná komparace.

Obsah:

Úvod.....	8
1. Farní kronika na pozadí historických prací českého a světového dějepiscetví.....	16
1.1. Vývoj kronikářského řemesla od prvopočátků do konce starověku.....	16
1.2. Středověké dějepiscetví.....	19
1.3. Kronikářství v husitském období.....	24
1.4. Humanistické a renesanční dějepiscetví.....	26
1.5. Barokní dějepiscetví.....	31
1.6. Osvícenství a historická kritika pramenů.....	35
1.7. Rozvoj historické metody v období romantismu.....	39
1.8. Farní kronika jako umělecké dílo, pamětní a úřední kniha.....	41
1.8.1. Farní kronika jako umělecké dílo.....	41
1.8.2. Farní kronika jako pamětní kniha.....	45
1.8.3. Farní kronika jako úřední kniha.....	49
2. Struktura formuláře a normy pro vedení farních kronik.....	52
2.1. Analýza formuláře farních kronik.....	53
2.1.1. Liber memorabilium.....	54
2.1.2. Protocollum domesticum.....	55
2.1.3. Pamětní kniha.....	58
2.1.4. Ostatní.....	59
2.1.5. Výskyt jmenovaných formulářových typů v českých i moravských diecézích.....	60
2.2. Normy pro vedení farních kronik.....	62
2.2.1. Normy pro vedení farních kronik na území české a moravské církevní provincie.....	62
2.2.2. Normy pro vedení farních kronik v sousedních církevních provinciích.....	71
3. Historický vývoj velkomeziříčského děkanství.....	77
3.1. Od středověkých počátků do konce 14. století.....	78
3.2. Od husitství k luterskému učení.....	81
3.3. Od luterství k rekatolizaci.....	85
3.4. Nástup rekatolizace a barokní zbožnosti.....	88

3.5. „Dlouhé“ devatenácté století.....	99
3.6. Dvacáté století a současná situace.....	103
4. Farní kroniky velkomeziříčského děkanství a jejich komparace.....	110
4.1. Velké Meziříčí.....	111
4.2. Bory.....	126
4.3. Březí u Osové Bítýšky.....	131
4.4. Budišov u Třebíče.....	132
4.5. Heřmanov u Velké Bíteše.....	134
4.6. Křižanov.....	136
4.7. Křoví.....	138
4.8. Měřín.....	139
4.9. Netín.....	142
4.10. Osová Bítýška.....	143
4.11. Pavlov u Radostína nad Oslavou.....	146
4.12. Pyšel.....	148
4.13. Radostín nad Oslavou.....	150
4.14. Ruda.....	153
4.15. Tasov.....	155
4.16. Uhřínov.....	157
4.17. Velká Bíteš.....	158
4.18. Závěrečná komparace.....	162
Závěr.....	165
Seznam užitých zkratk.....	168
Seznam použitých pramenů a literatury.....	170
Seznam příloh.....	187
Přílohy.....	189

Výčet nejdůležitějších použitých pramenů a literatury

Prameny:

Arcibiskupský archiv Košice, *Acta curiae episcopalis Cassoviensis* 6/1993.

Archiv Biskupství královéhradeckého, *Consistorialcurrenten* 7/1835, s. 141-144.

Archiv der Diözese Gurk, *Auszug aus der F. B. Gurk. Consistorial=Verordnung ddo. 26. October 1846 Zahl 11/1530, IV.*, s. 1.

Archiv des Erzbistums Bamberg, *Amtsblatt der Erzdiözese Bamberg* 76/8.

Archiv des Erzbistums Freiburg, *Anzeigblatt für die Erzdiözese Freiburg* 13/1864, VIII., s. 51-58.

Archiv des Erzbistums Freiburg, *Die Führung von Ortschroniken und Grundbüchern der Pfarreien, Anzeigblatt*, s. 51.

Archiv des Erzbistums München und Freising, *Verordnungen des Fürstbischöflichen General-Vicariat-Amtes zu Breslau 149/1864, XI.*, s. 8-9.

DABB Rajhrad, Biskupská konsistoř Brno (E 82), *Acta curiae episcopalis Brunensis*, An. 98/1930, N. 2300/5, inv. č. 128.

DABB Rajhrad, Biskupská konsistoř Brno (E 82), Farní úřad Adamov, *Farní kronika*, inv. č. 33.

DABB Rajhrad, Biskupská konsistoř Brno (E 82), Farní úřad Adamov, *Farní kronika*, inv. č. 34.

DABB Rajhrad, Biskupská konsistoř Brno (E 82), Farní úřad Čebín, *Haus Protokoll bei der Čebiner Farrazie*, inv. č. 1.

DABB Rajhrad, Biskupská konsistoř Brno (E 82), Farní úřad Horní Bory, *Domáci protokol II. Bory od 1808 do 1883*, inv. č. 2.

DABB Rajhrad, Biskupská konsistoř Brno (E 82), Farní úřad Náměšť nad Oslavou, *Protocollum Domesticum pro Parochis Namieschtsiensibus*, inv. č. 3.

DABB Rajhrad, Biskupská konsistoř Brno (E 82), Farní úřad Nemořice, *Památní kniha fary Nemořické II*, inv. č. 2.

DABB Rajhrad, Biskupská konsistoř Brno (E 82), Farní úřad Nové Město na Moravě, *Neostadiensis Parochiae N[umme]ro: I.*, inv. č. 39.

DABB Rajhrad, Biskupská konsistoř Brno (E 82), Farní úřad Osová Bítýřka, *Pfarrbeschreibung. IV.*, inv. č. 35.

DABB Rajhrad, Biskupská konsistoř Brno (E 82), Farní úřad Přibice, *Protocollum Domesticum Parochiae Pribicensis Ab Anno 1784. I. Band.*, inv. č. 2.

DABB Rajhrad, Biskupská konsistoř Brno (E 82), Farní úřad Rancířov, *Pamětní kniha*, inv. č. 1.

DABB Rajhrad, Biskupská konsistoř Brno (E 82), Farní úřad Sloup, *Farní Kronika T[omus] II.*, inv. č. 12.

DABB Rajhrad, Biskupská konsistoř Brno (E 82), Farní úřad Střížov, *Memorabilia Ecclesiae Střížoviensis Anno MDCCLXXXV Vinchoata et Juxta mandatum Suae Reverendissimae Illustrissimae Episcopalis Gratiae Joannis Baptistae Domini Domini Episcopi Brunensis Pastoris vigilantissimi concinnata*, inv. č. 1.

DABB Rajhrad, Biskupská konsistoř Brno (E 82), Farní úřad Třebíč, *Protocollum domesticum a Jacobo Dworžetsky parcho Trebitschensi ab Ecclesiam S[an]cti Martini et Decano foranes clucumbratum. Memorabilia Ecclesiae et parochiae*, inv. č. 2.

DABB Rajhrad, Biskupská konsistoř Brno (E 82), Farní a děkanský úřad Velké Meziříčí, *Protocollum domesticum parochiae Magno Meseritschensis*, inv. č. 248.

DABB Rajhrad, Biskupská konsistoř Brno (E 82), Farní úřad Velký Újezd, *Protocollum domesticum*, inv. č. 1.

DABB Rajhrad, Biskupská konsistoř Brno (E 82), Farní úřad Zbraslav, *Pamětní kniha*, inv. č. 3.

DABB Rajhrad, Biskupská konsistoř Brno (E 82), Farní úřad Zbraslav, *Protocollum domesticum Ab An[n]o 1822 usque Annum 1847 cum Indice N[ummer]o I. sub parcho Michaele Egtelhuber confectum*, inv. č. 1.

DABB Rajhrad, Biskupská konsistoř Brno (E 82), Farní úřad Znojmo-sv. Mikuláš, *Protocollum domesticum*, inv. č. 21.

DABB Rajhrad, Biskupská konsistoř Brno (E 82), Farní úřad Želetava, *Protocollum Domesticum Parochiae Želletaviensis Ab Anno 1839*, inv. č. 2.

Diözesanarchiv Linz, *Linzer Diözesanblatt 1885*, XXXVIII, č. 45, s. 189-192.

Diözesanarchiv Wien, *Dekretenprotokol der Josefstädter Pfarre (1719 - 1774)*, s. 199.

Diözesanarchiv Wien, Handschriften, Pfarrprotkoll, *Protocollum rerum ecclesiasticarum parochiae Labensis, 1763 – 1772*, s. 137.

Erzbistumsarchiv Paderborn, *Amtsblatt 4/1869*, VI., s. 19-20.

Erzbistumsarchiv Paderborn, *Diözesansynode 1922*.

Erzbistumsarchiv Paderborn, *Diözesansynode 1948*.

MZA Brno, Cerroniho sbírka (G 12), inv. č. 360, fol. 297.

NA Praha, APA 1, D128-129, kart. 2607, fol. 124r-124v.

Národní knihovna České republiky, Consistorial-Currenten für die Leitmeritzer bischöfl. Diözesan-Geistlichkeit: enthält die Currenten vom 1. October 1832 bis Ende Dezember 1837. Dritter Band, Svazek 3, Augustin Bartholomäus Hille, gedruckt bei Carl Wilhelm Medau, 1837, Consistorialcurrende 27, 1837, s. 195-197.

Římskokatolická farnost Budišov u Třebíče, *Kronika farnosti Budišovské od roku 1466.*

Římskokatolická farnost Budišov u Třebíče, *Kronika farnosti Budišovské od roku 2000.*

Římskokatolická farnost Budišov u Třebíče, *I. Inventář a domácí protokol z r1788. Pyšelo.*

Římskokatolická farnost Deblín, *Hausprotocol der Krzower Lokalie.*

Římskokatolická farnost Heřmanov u Velké Bíteše, *Farní kronika od r. 1954.*

Římskokatolická farnost Heřmanov u Velké Bíteše, *Haus-Protokoll bei der Pfarre Hermanschlag.*

Římskokatolická farnost Horní Bory, *Kronika Bory IV. díl.*

Římskokatolická farnost Horní Bory, *Pars III. Domáci protokol 1884-1977-1987.*

Římskokatolická farnost Jablonné nad Orlicí, *Memorabilien-Buch der Pfarre Gaabel vom Jahre 1836.*

Římskokatolická farnost Křižanov, *Pamětní kniha farnosti křižanovské.*

Římskokatolická farnost Křižanov, *Protocollum domesticum parochiae Kržižanovensis.*

Římskokatolická farnost Měřín, *Farní kronika.*

Římskokatolická farnost Měřín, *Památní kniha od roku 1940.*

Římskokatolická farnost Měřín, *Protocollum Domesticum Parochiae Meřinensis.*

Římskokatolická farnost Netín, *Protocollum domesticum 1789 parochiae Netinensis.*

Římskokatolická farnost Osová Bítýška, *Pamětní kniha farnosti Osové Bytyšky od r. 1913.*

Římskokatolická farnost u kostela sv. Jiří Praha – Hloubětín, *Gedenkbuch der Pfarrkirche zu Hlauptětín Kauřimer Kreises in Böhmen.*

Římskokatolická farnost u kostela sv. Štěpána Praha-Nové Město, *Liber memorabilium I.*

Římskokatolická farnost u kostela sv. Václava Praha-Prosek, *Liber Memorabilium parochiae Prosecensis.*

Římskokatolická farnost u sv. Vavřince Praha – Jinonice, *Denkbuch der Pfarre Jenonitz.*

Římskokatolická farnost u katedrály sv. Víta, Václava a Vojtěcha Praha – Hradčany, *Memorabilien...Buch, auch Chroniken der Pfarre St. Weit von Iten Jänner 1836.*

Římskokatolická farnost Radostín nad Oslavou, *Knih památní při farnosti pavlovské založená roku 1867.*

Římskokatolická farnost Radostín nad Oslavou, *Kronika radostínská vydaná r. 1986*.

Římskokatolická farnost Radostín nad Oslavou, *Pamětní kniha – farní kronika – od roku 1938*.

Římskokatolická farnost Ruda, *Pamětní kniha*.

Římskokatolická farnost Tasov, *Domáci protokol. Tasov farní kronika 1865-1929 I*.

Římskokatolická farnost Tasov, *Pamětní kniha kostela sv. Petra a Pavla v Tasově*.

Římskokatolická farnost Velká Bíteš, *Protocollum domesticum parochiae Magno Biteschensis Anno Domini 1789 erectum*.

Římskokatolická farnost Velká Bíteš, *II. Protocollum domesticum od r. 1868-1982*.

Římskokatolická farnost Velké Meziříčí, *Matrica Decanatus Magno-Meserizense*.

Římskokatolická farnost Velké Meziříčí, *Pamětní kniha farnosti velkomeziříčské*.

SOkA Bruntál, Farní úřad Andělská Hora, *Gedenkbuch des Pfarrsprengels Engelsberg*, neinventarizováno.

SOkA České Budějovice, Farní úřad Ledenice, kn. 5, nefol.

SOkA České Budějovice, Farní úřad Římov, kn. 1.

SOkA České Budějovice, Farní úřad Štěpánovice, kart. 1, inv. č. 103.

SOkA Český Krumlov, Farní úřad Hořice na Šumavě, *Gedenkbuch der Pfarre Höritz*, neinventarizováno.

SOkA Frýdek-Místek, Farní úřad Bruzovice, *Kronika fary Bruzovice - 1. díl*, inv. č. 32.

SOkA Jeseník, Farní úřad Vidnava, *Pfarrbuch von anno 1804. Weidenau 1866*, neinventarizováno.

SOkA Jihlava, Farní úřad Polná, *Liber Memorabilium Venerabilis Domini Adalberti Čapek*, kn. č. 2.

SOkA Jihlava, Farní úřad Rancířov, *Protocollum Memorabilium Parochiae Ranczerensis*, inv. č. 1.

SOA Třeboň, Biskupský archiv České Budějovice, Biskupská konzistoř 1785-1945 (1949), sign. VI/10/a/1 (Venkovští vikáři – všeobecně 1791-1799), kart. 97.

SOkA Žďár nad Sázavou, Farní úřad Březí (u Vlkova), *Protocollum Domesticum Localis Capellani Březii A[nn]o 1788*, inv. č. 33.

SOkA Žďár nad Sázavou, Farní úřad Horní Bory, *Protocollum Domesticum No I. Locallia Borrensis Ab Anno 1785*, inv. č. 1.

SOkA Žďár nad Sázavou, Farní úřad Radostín nad Oslavou, *Protocollum domesticum Parochiae Radostinensis. ab anno 1666. Tomus I.*, inv. č. 1.

SOkA Žďár nad Sázavou, Sbírká map okresu Žďár nad Sázavou, inv. č. 45.

Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, Arcibiskupství olomoucké, *Currenda I.*, č. 1409.
Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, Arcibiskupství olomoucké, kniha č. 240.

Literatura:

BARNES, Harry Elmer, *A History of Historical Writing*, New York 1963.

BARTOŇKOVÁ, Dagmar (ed.), *Magnae Moraviae fontes historici I. Annales et Chronical*, Brno 1966.

BARTOŇKOVÁ, Dagmar – NECHUTOVÁ, Jana (edd.), *Legendy a kroniky Koruny uherské*, Praha 1988.

BENEŠ, Zdeněk, *Historický text a historická kultura*, Praha 1995.

BENEŠ, Zdeněk, *Historický text a historická skutečnost. Studie o principech českého humanistického dějepisectví*, Praha 1993.

BĚLINA, Pavel, *Politické události let 1789-1797 v názorech měšťanské inteligence a lidových písmáků v českých zemích*, ČČH 6, 1987, s. 844-874.

BLÁHOVÁ, Kateřina, – SLÁDEK, Ondřej (edd.), *O psaní dějin. Teoretické a metodologické problémy literární historiografie*, Praha 1997.

BLÁHOVÁ, Marie – FIALA, Zdeněk (edd.), *Kosmova kronika česká*, Praha 1972.

BLÁHOVÁ, Marie – HRDINA, Karel (edd.), *Pokračovatelé Kosmovi*, Praha 1974.

BLÁHOVÁ, Marie – KRČMOVÁ, Marie – VRBOVÁ, Hana, *Kronika tak řečeného Dalimila*, Praha 1977.

BOURGAULT, Sophie – SPARLING, Robert (edd.), *A Companion to Enlightenment Historiography*, Brill 2013.

BURGESS, Richard W. – KULIKOWSKI, Michael, *Mosaics of Time. The Latin Chronicle Traditions from the First Century BC to the Sixth Century AD. Volume I. A Historical Introduction to the Chronicle Genre from its Origins to the High Middle Ages*, Turnhout 2013.

COLLINS, Roger, *Die Fredegar-Chroniken*, Monumenta Germaniae Historica, Studien und Texte 44, Hannover 2007.

ČERNÝ, Václav, *Staré francouzské kroniky*, Praha 1962.

DŁUGOSZ, Jan, *Roczniki czyli kroniky sławnego królestwa polskiego*, Warszawa 2004.

DORAZIL, Otakar, *Zbraslavská kronika. O pisatelích kroniky*, in: Otakar Dorazil, *Kroniky mluví*, Praha 1946, s. 105-108.

DUNPHY, Graeme, *Encyklopedia of the Medieval Chronicle*, Leiden 2010.

- DVORSKÝ, František, *Třebický okres, Vlastivěda moravská. II. Místopis*, Brno 1906.
- ERBEN, Karel Jaromír (ed.), *Bartoš pisař. Bartošova Kronika pražská od léta 1524 až do konce léta 1530*, Praha 1851.
- FIŠER, Zdeněk (red.), *Velké Meziříčí v zrcadle dějin*, Brno 2008.
- GRUNDMANN, Herbert, *Geschichtschreibung im Mittelalter*, Göttingen 1965.
- HEŘMANSKÝ, František – MERTLÍK, Rudolf, (edd.), *Zbraslavská kronika. Chronicon Aulae Regiae*, Praha 1976.
- HLAVÁČEK, Ivan (ed.), *Ze zpráv a kronik doby husitské*, Praha 1981.
- HORSKÝ, Jan, *Dějepisectví mezi vědou a vyprávěním*, Praha 2009.
- HRUDLIČKA, Alois, *Topografie diecese brněnské, Sešit 2*, Brno 1907.
- Interní normy péče o zvony, varhany, movité památky, archiválie a farní kroniky*, Česká biskupská konference, Praha 1999.
- JANÁČEK, Josef, *Pavel Skála ze Zhoře. Historie česká. Od defenestrace k Bílé hoře*, Praha 1984.
- JANDA, Bohumil (ed.), *Pavel Stránský. O státě českém*, Praha 1946.
- JASENÁK, Ladislav, *Průručka pre kronikárov*, Martin 1995.
- JÍLKOVÁ, Stanislava, *Pražská arcibiskupská konsistoř a její běžná agenda v roce 1784*, SAP 51, 2001, č. 2, s. 359-394.
- JOHANEK, Peter, *Weltchronistik und regionale Geschichtsschreibung im Spätmittelalter*, in: Hans Patze, *Geschichtsschreibung und Geschichtsbewusstsein im Spätmittelalter, Vorträge und Forschungen 31*, Sigmaringen 1987, s. 287-330.
- KAŠPAR, Jaroslav – PORÁK, Jaroslav, *Ze Starých letopisů českých*, Praha 1980.
- KEMPSHALL, Matthew, *Rhetoric and the Writing of History, 400–1500*. Manchester-New York 2011.
- KOLÁR, Jaroslav (ed.), *Svět za tři českých králů*, Praha 1987.
- KOLÁR, Jaroslav (ed.), *Václav Hájek z Libočan. Kronika česká*, Praha 1981.
- KRATOCHVÍL, Augustin, *Velkomeziříčský okres, Vlastivěda moravská. II. Místopis*, Brno 1907.
- KRATOCHVÍL, Miloš Václav (ed.), *Husitská kronika Vavřince z Březové*, Praha 1956.
- KUTNAR, František – MAREK, Jaroslav, *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví: od počátků národní kultury až do sklonku třicátých let 20. století*, Praha 1997.

- LOIDL, Franz, *Zur kirchlichen Lokal-Geschichte (Anliegen und Anregungen)*, Miscellanea aus dem Kirchenhistorischen Institut der Katholisch-Theologischen Fakultät der Universität Wien 54, Wien 1974, s. 2-6.
- MARTÍNKOVÁ, Dana – HADRAVOVÁ, Alena – MATL, Jiří, *Aeneae Silvii Historia Bohemica. Enea Silvio Historie česká*, Praha 1998.
- MATOUŠ, Václav, *Zpřístupnění části farních kronik badatelské veřejnosti*, Orlické hory a Podorlicko 14, 2007, s. 363-376.
- MEISNER, Klaus, *Die griechische Geschichtsschreibung. Von den Anfängen bis zum Ende des Hellenismus*, Stuttgart 1990.
- MILTSIOS, Nikos, *The Shaping of Narrative in Polybius*, New York-Berlin 2013.
- NECHUTOVÁ, Jana, *Latinská literatura českého středověku do roku 1400*, Praha 2000.
- PALACKY, Franz, *Literarische Reise nach Italien im Jahre 1837. Zur Aufsuchung von Quellen der böhmischen und mährischen Geschichte*, Prag 1838.
- PALACKY, Franz, *Würdigung der alten böhmischen Geschichtsschreiber*, Prag 1830.
- PODLAHA, Antonín, *Relationes super statu ecclesiae et archidioecesis Pragensis ad s. congregationem concilii ab archiepiscopis Pragensibus factae a. 1759 bis 1781*, Praha 1908.
- Pokyn Karla hraběte Chotka k vedení obecních a farních kronik v Čechách (1835)*, Revue církevního práva 3, roč. 15, 2009, s. 211-213.
- POOLE, Reginald Lane, *Chronicles and Annals. A Brief Outline of Their Origin and Growth*, Oxford 1926.
- POSPÍŠIL, Ivo, *Labyrint kroniky. Pokus o teoretické vymezení žánru*, Brno 1986.
- PUBAL, Václav, *Kroniky a kronikáři*, Praha 1976.
- ROUBÍK, František, *Státní kontrola farních pamětních knih*, Časopis pro dějiny venkova 12, 1925, s. 286-288.
- SEMERÁDOVÁ, Veronika, *Vizitační písemnosti Čech 17. století. Farní kostely a farní klérus pražské arcidiecéze v letech 1623-1694*, SAP 47, 1997, s. 125-204.
- SCHULZE, Winfried (ed.), *Ego-Dokumente. Annäherung an den Menschen in der Geschichte*, Berlin 1996.
- SCHWOY, Franz Joseph, *Topographie von Markgrafthum Mähren*, Wien 1794.
- STAUDINGER, Anton, *Pfarrchroniken als Quelle der Zeitgeschichte*, in: Franz LOIDL, *Aspekte und Kontakte eines Kirchenhistorikers. Kirche und Welt in Iber Begabung*, Wiener Beiträge zur Theologie 52, Wien 1976, s. 197-219.

ŠTINDL, Martin (ed.), *Velká Mezeříč Františka Ignáce Konteka 1401-1723. Městská kronika barokní Moravy*, Tišnov 2004.

TOŠNEROVÁ, Marie a kol., *Průvodce po rukopisných fondech v České republice. Díl IV., Rukopisné fondy centrálních a církevních knihoven v České republice*, Praha 2004.

TŘEŠTÍK, Dušan, *Kosmova kronika. Studie k počátkům českého dějepisectví a politického myšlení*, Praha 1968.

VACULÍKOVÁ, Marta (ed.), *Bohuslaus Hassensteinius a Lobkowitz: Opera poetica*, Leipzig 2006.

ZUBKO, Peter, *Historia domus – pamät' (nielen) Cirkvi*, Duchovný pastier. Revue pre teológiu a duchovný život 1, roč. 84, 2005, s. 40-41.

Závěrečné shrnutí v anglickém jazyce

The dissertation thesis deals with the parish chronicles as a source of religious and social history using the example of commemorative books of parishes in the deanery of Velke Mezirici. It tries to highlight the important role of ego-documents to reconstruct the history of the life in the parish. In addition to the evaluation of the positive effects of the chronicle as a work of art, commemorative or official books, the thesis includes closer look at different types of documents and the structure of their scripts. Further attention is paid to the historical development of Velke Mezirici Deanery and also to the comparison of the chronicles of component parishes. The conclusion includes assessment of the findings and the potential future use of the source.

Anotace v českém jazyce

Farní kroniky v sobě ukrývají nesmazatelný odkaz jednotlivých duchovních správců a jsou mnohdy jedinou dochovanou stopou jejich myšlenek a činností. Jednotlivé záznamy pak v sobě uchovávají nejen mentalitu svých pisatelů, ale také velmi cenné údaje ze životního příběhu samotné farnosti. Disertační práce *Farní kroniky jako pramen církevních a sociálních dějin na příkladu pamětních knih farností v děkanství velkomeziříčském* přináší první ucelený pohled na problematiku existence farních kronik a jejich využití pro moderní historickou práci na poli církevních a sociálních dějin. Snaží se upozornit na důležitou funkci těchto ego-dokumentů pro rekonstrukci dějin života ve farnosti. Vedle zhodnocení přínosu kroniky jako uměleckého díla, pamětní či úřední knihy, práce zahrnuje i bližší pohled na různé typy těchto dokumentů a strukturu jejich zápisů. K analýze i komparaci byl vytvořen reprezentativní vzorek 915 exemplářů farních kronik z české i moravské církevní provincie, jejichž přehled přináší jedna z příloh. V rámci rozdílných formulářů pro zaznamenání údajů předkládá autor práce pohled na problematiku norem, které byly vydávány v tuzemsku i zahraničí pro založení i vedení pamětních knih ve farnostech. Dále je zde věnována pozornost na historický vývoj velkomeziříčského děkanství a komparaci kronik jednotlivých farností. Závěr patří zhodnocení poznatků a možnostem dalšího využití pramene.

Klíčová slova

kronika, farní kroniky, ego-dokumenty, farnost, děkanství, Velké Meziříčí, Velká Bíteš, Tasov, 19. století, 20. století

Anotace v anglickém jazyce

Parish chronicles as a source of religious and social history using the example of commemorative books of parishes in the deanery of Velke Mezirici.

The parish chronicles in themselves conceal an indelible link of parish administrators and they are often the only surviving trace of their thoughts and actions. Individual records in themselves preserve not only the mentality of their writers, but also the valuable data from the life story of parishes. The dissertation thesis *Parish chronicles as a source of religious and social history using the example of commemorative books of parishes in the deanery of Velke Mezirici* brings the first complete view of the issue of the existence of parish chronicles and their use of the modern historical work in the field of religious and social history. It tries to highlight the important role of ego-documents to reconstruct the history of the life in the parish. In addition to the evaluation of the positive effects of the chronicle as a work of art, commemorative or official books, the thesis includes closer look at different types of documents and the structure of their scripts. For the analysis and the comparison there was made a representative sample of 915 specimens of parish chronicles of Czech and Moravian ecclesiastical provinces whose inventory provides one of the annexes. Within the different forms for recording data the author of the work presents the perspective on the issue of standards which were published home and abroad for the establishment and the management of commemorative books in parishes. Further attention is paid to the historical development of Velke Mezirici Deanery and also to the comparison of the chronicles of parishes. The conclusion includes assessment of the findings and the potential future use of the source.

Keywords

chronicle, parish chronicles, ego-documents, parish, deanery, Velke Mezirici, Velka Bites, Tasov, 19th century, 20th century

Publikace:

MRŇA, Jaroslav: review of: Vít Vlnas, Jan Nepomucký, česká legenda. Vyd. II, Praha: Paseka [u.a.], 2013, in: *Mediaevalia Historica Bohemica*, 16 (2013), 2, p. 170-172.

Vývoj knižní kultury duchovních správců velkomeziříčské farnosti od počátků do roku 1944; Vlastivědný věstník moravský – přijata do tisku.

Granty:

2014-2015	GA UK č. 480214 300 let poutí do Netína (1714-2014) (řešitel)
2010-2011	GA JU 101/2010/H Konceptáře Viléma Slavaty z Chlumu a Košumberka (1622-1650) a farářské relace Bechyňského kraje (1677). Individuum a společnost v českých zemích poloviny 17. století v písemných pramenech (spoluřešitel kolektivního grantu)